

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת קורח

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 439)

שיעורי הרב אליהו בר חן

e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת קורח התשפ"ו

"פְּדוֹת שְׁלַח לְעַמּוֹ"

א. במסכת קידושין¹, מצינו:

"חמשה בני סמכי, הוה ליה לאבימי בחיי אביו.

וכי הוה אתא רבי אבהו, קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה, ואמר -

אין אין, עד דמטאי התם.

יומא חד, אמר ליה אשקיין מיא,

אדאייתי ליה, נמנס.

גחין, קאי עליה עד דאיתער.

איסתייעא מילתיה - ודרש אבימי² מזמור לאסף³.

ובביאור הדרשה, כתב רש"י הקדוש:

"מְזַמֵּר לְאַסָּף, אֶלְהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנַחֲלֹתָי וְגוֹי⁴, קִינָה לְאַסָּף מִיבְעֵי לִיה⁵ ?

---

¹ לא' ע"ב.

² תהילים, עט' - א'.

³ וביאור המעשה, כך הוא:

לאמורא אבימי, היו חמשה בנים שנסמכו להוראה, עוד בחיי אביו רבי אבהו.

ועם כל זאת, בכל פעם שהיה אביו רבי אבהו ניצב על דלתו וקורא לו, היה רבי אבהו אומר לו -

"כן אבא, כן אבא", עד שהיה מגיע לפתח הדלת.

יום אחד, אמר לו אביו השקיני מים,

ועד שהוא הביא לו את המים, נרדם אביו.

ובכל זאת, נשאר אבימי גחון על הקרקע עם המים, עד שאביו יתעורר.

ובשכר הדבר, זכה אבימי, לדרוש את המזמור (תהילים, עט' - א'), "מְזַמֵּר לְאַסָּף".

וְדַרְשׁ כֵּךְ -

שאמר אסף שירה, על שכילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו,
ומתוך כך, הותיר פליטה בישראל.

שאלמלא כך, לא נשתייר משונאי ישראל שריד ⁶.

וכן הוא אומר ⁷, 'פְּלָה ה' אֶת חַמָּתוֹ ... וַיִּצַּת אֵשׁ בְּצִיּוֹן'.

אולם, בעלי ה"תוספות", הביאו בזה פשט אחר:

"שאסף אמר שירה, על שטבעו בארץ שְׁעָרֶיהָ.

משל לשפחה -

שהלכה לשאוב מים מן הבאר, ונפל כדה לבאר, והיתה מצטערת ובוכה,

עד שבאתה שפחת המלך לשאוב, ובידה כלי של זהב, ונפל אותו כלי שם.

התחילה הראשונה לשורר,

ואמרה, עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם כדי שהוא של חרס מן

הבאר שאינו נחשב,

ועכשיו, מי שיוציא אותו של זהב, יוציא כדי עמו.

כך בני קרח שהיו בלועים, כשראו שטבעו בארץ שְׁעָרֶיהָ, אמרו שירה.

אמרו, מי שיוציא השערים, יוציא גם אותנו.

לכך אמר אסף 'מזמור', שהוא ממשפחת קרח."

והנה, משל זה, הובא בדברי ה"תנא דבי אליהו" ⁸, באופן מעט שונה. וכדלהלן:

⁴ "מזמור לאסף, אלהים באו גוים בנחלתך, טמאו את היכל קדשך, שמו את ירושלם לעינים".

⁵ דהיינו:

שנתקשה בזה אבימי, מפני מה אמר אסף "מזמור", על חורבן בית המקדש,

והלא, על דבר שכזה, היה מן הראוי לומר קינה?

⁶ והוא בלשון "סגי נהור".

⁷ איכה, ד' - יא'.

”מְזֹמֹר לְאֶסָף, וְהֵלֵא אִינוּ בְּכִי לְאֶסָף?

‘קִינָה לְאֶסָף’, נְהִי לְאֶסָף? ⁹

מֵה תִלְמוּד לֹמֵר ‘מְזֹמֹר לְאֶסָף’?

מִלְמַד, שֶׁהִיָּה אֶסָף וְנִבְיָאִים שִׁמְחִין בּוּ בַדְבָר.

מִשְׁלוּ מִשְׁל, לְמָה הַדְבָר דּוּמָה -

לְבַת עֲנִיִּים, שֶׁהִלְכָה לְמִלְאוֹת מַיִם מִן הַבּוֹר, וְנִפְסַק דְּלִי שֶׁל חֶרֶס, וְנִפְל לְתוֹךְ הַבּוֹר,

וְהִיתָה בֵּת עֲנִיִּים בּוֹכָה וּמְצוּוּחַת.

בְּאַתָּה בֵּת הַמֶּלֶךְ לְמִלְאוֹת מַיִם מִן הַבּוֹר, וְנִפְסַק דְּלִי שֶׁל זֶהָב וְנִפְל לְתוֹךְ הַבּוֹר.

הִיִּיתָה בֵּת עֲנִיִּים שִׁמְחָה וּמִרְקַדָּת.

אִמְרוּ לָהּ, עַד עֲכָשִׁיו אֶת בּוֹכָה וּמְצוּוּחַת, וְעֲכָשִׁיו אֶת שִׁמְחָה וּמִרְקַדָּת!?

אִמְרָה לָהּ, מִי שִׁמְעֵלָה דְּלִי שֶׁל זֶהָב הוּא מְעֵלָה דְּלִי שֶׁל חֶרֶס!

כִּךְ אֶסָף וְנִבְיָאִים, כִּיּוֹן שֶׁרָאוּ שֶׁעֲתִידִין שְׁעָרֵי יְרוּשָׁלַיִם לְבָנוֹת,

שֶׁנֶּאֱמַר ¹⁰, ‘טָבְעוּ בְּאֶרֶץ שְׁעָרֵיהָ’,

מִיָּד הִיָּה אֶסָף וְנִבְיָאִים שִׁמְחִין בּוּ בַדְבָר!

אִמֵר אֶסָף, מִי שֶׁעֲתִיד לְבָנוֹת אֶת יְרוּשָׁלַיִם, הוּא יַעֲלֶה אֶת אֲבִי אֲבָא מִן הַקֶּרְקַע!“.

וְהַדְבָר צָרִיךְ בִּיאוֹר:

שֶׁכֵּן, דּוּוֹקָא בְּאוֹתוֹ הַמִּשְׁל, יֵשׁ לְשִׁפְחָה לְשִׁמוּחַ שִׁמְחָה גְדוּלָה, מִשּׁוֹם שֶׁשְׁנֵי הַכִּלִּים

נִמְצָאִים בְּאוֹתוֹ הַבּוֹר.

⁸ רבה, פרק כח'.

⁹ דהיינו:

שנתקשה בזה בעל המדרש, מפני מה אמר אסף "מזמור", על חורבן בית המקדש,

והלא, על דבר שכזה, היה מן הראוי לומר נהי וקינה?

¹⁰ איכה ב' - ט'.

ברם, בדברי אסף, אין הדבר דומה,

שכן, בני קורח נמצאים באדמת המדבר, ואילו שערי בית המקדש טבעו באדמת ירושלים?

ב. על מאמר הכתוב בפרשתן¹¹, "כָּל פֶּטֶר רָחַם לְכָל בָּשָׂר, אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לִיהוָה בְּאֶדָם וּבִבְהֵמָה יִהְיֶה לָּדָ, אֵדָ פְּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאָדָם, וְאֶת בְּכוֹר הַבְּהֵמָה הַטְּמֵאָה תִּפְדֶּה", כתב ה"זוהר הקדוש"¹²:

"פְּקוּדָא דָא, לְפָדוֹת פֶּטֶר חֲמוֹר¹³, לְפָדוֹת לְעֶלְמָא דְאֵתִי.

וְאִי קוּדְם דְאֵזִיל לְהֵוּא עֶלְמָא, לָא יִפְדֶּה נְפֻשֵׁיהּ וְרוּחֵיהּ וְנִשְׁמַתֵּיהּ בְּאוּרֵיִתָא,

עֵתִיד לְאַחֲזָרָא לְהֵאִי עֶלְמָא כְּדִבְקִדְמֵיתָא, יִשׁוּב לִימֵי עֲלוּמִיו¹⁴,

וְלִקְבֹּל נְפֻשָׁא וְרוּחָא וְנִשְׁמַתָּא, כְּתִיב¹⁵, 'הוּ כָּל אֵלֶּה יִפְעַל אֵל, פְּעַמִּים שְׁלֹשׁ עִם גְּבַר',

וְיִשְׂרָאֵל, בְּגִין דְּפָדִיּוֹן דְּלֵהוֹן הָוֵה בְּלֵא תוֹרָה, דְּאִיהוּ כְּסוּפָא דְעֶלְמָא דְאֵתִי,

אֶהְדְּרוּ תִּלְתָּ זְמַנִּין אַחֲרָנִין בְּגִלוּתָא,

וּבְפִוּרְקָנָא בְּתַרֵּיִתָא, דְּפִוּרְקָנָא דְּלֵהוֹן - יְהֵא בְּאוּרֵיִתָא, לָא יִהְדְּרוֹן לְעֵלְם בְּגִלוּתָא

16 ,,

¹¹ במדבר, יח' - טו'.

¹² בפרשתן, (דף קעח' ע"ב).

¹³ גירסתו של גאון עוזינו הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "נצוצי אורות"):

"רָחַם".

¹⁴ איוב, לג' - כה'.

¹⁵ איוב, לג' - כט'.

¹⁶ וביאור הדברים, על פי פירושו של הגה"ק בעל "מתוק מדבש" זיע"א:

מצווה זו, היא לפדות פטר חמור, ובא לרמז כי מי שהיה עד עתה כחמור, שלא עסק בתורה,

תיקונו, לפדות את עצמו בתורה בעולם הזה, ולתקן עצמו כדי שיזכה לעולם הבא.

ואם קודם שהלך לעולם העליון, לא פדה את נפשו ורוחו ונשמתו בתורה,

אף על פי שעסק בעבודה ובמצוות, אז הוא עתיד לחזור בגלגול לעולם הזה, כבתחילה,

ג. כתבו רבותינו המקובלים זיע"א¹⁷, משמו של רבינו האר"י זיע"א:

וזהו תיקונו, שיחזור לבוא לעולם, נפשו רוחו ונשמתו ביחד, כדי לעסוק בתורה,

ועל זה נאמר (איוב, לג' - כה'), "שוב לימי עלומיו".

ואמר, כי כנגד נפש רוח ונשמה, נאמר (איוב, לג' - כט'), "הן כל אלה יפעל אל, פעמים שלש עם גבר",

דהיינו, שצריך לתקן את הנר"ן שלו בתורה.

וכתב הרמ"ק: כי בעולם הנשמות, לא יועיל לאדם שום זכות, כי אם התורה שלמד בעולם הזה, כי כל

עסקם שם הוא בתורה,

ואם כן, העיקר הוא, שיעסוק האדם בתורה בהיותו בעולם הזה, ועל ידה יזכה לעסוק בתורה בעולם הנשמות.

ואמר עוד: וישראל, לפי שהפדיון שלהם ממצרים, היה בלי זכות התורה, כי עדיין לא ניתנה התורה,

שהיא במקום כסף חמשת שקלים, שהוא פדיון בכור ישראל,

ונקראת התורה כסף, כי היא החמדה והתענוג לעולם הבא.

ולכן, חזרו ג' פעמים בגלות, כנגד ג' הגלגולים, הנזכרים לעיל.

ובגאולה האחרונה, שתהיה במהרה בימינו, שתהיה בזכות התורה, לא יחזרו עוד לעולם בגלות.

¹⁷ אדונינו הגר"א זיע"א, בביאורו על "תיקוני הזוהר" (תיקון נ').

גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בספרו הקדוש "חומת אנך" (בראשית, מב' - כה'. שמות, ג' - ז'. שמות, יב' - נא'), ובספרו הקדוש "זרוע ימין" (על הגדה של פסח, בד"ה "במתי מעט"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ר', אות ג').

הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א, בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ויגש", ובפרשת "קורח", ובפרשת "ואתחנן" אופן נח').

הגה"ק רבינו שניאור זלמן זיע"א מלאדי, בספרו הקדוש "תורה אור" (פרשת "בא", עמוד 120).

הגה"ק רבינו דובער זיע"א - האדמו"ר האמצעי, בספרו הקדוש "תורת חיים" (פרשת "בשלח", אות ה').

הגה"ק רבינו נחמן זיע"א מברסלב, בספרו הקדוש "ליקוטי הלכות" (הלכות בציעת הפת, הלכה ה').

הגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החוזה מלובלין" זיע"א, בספרו הקדוש "קהלת יעקב" (ערך רפ').

הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א, בספרו הקדוש "מקום מקדש" (פרשת "ויגש", עמודים קיב'-קיג').

¹⁸ "כי אדם הראשון, היו בו רפ"ח ניצוצי הקדושה, ר"ב ניצוצות היו נתונים בראשו, ו-פ"ו ניצוצות בשאר אבריו.

וכשחטא, אותם ניצוצות הקדושה, נטמעו בתוך הקליפות, אותן ניצוצות שמספרן ר"ב, שהיו בראשו, נפלו במצרים, כי היא ארץ טמאה כידוע,

ואותן פ"ו ניצוצות, נתפזרו בכל העולם. ומפני זה, ירדו אבותינו להשתעבד במצרים בחומר ובלבנים, לברר אותם ניצוצות מתוך הקליפה.

ואותן פ"ו ניצוצות שנתפזרו בשאר ארצות, על ידי הגלות שישראל מפוזרים בכל העולם, יתבררו מתוך הקליפות.

ואין ישראל נגאלים, עד שיושלם הבירור בעזרת ה'."

ד. בעניין זה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ¹⁹ :

"נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה, על ידי ייסורין דווקא,

כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין,

תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה."

והנה, על מאמר הכתוב ²⁰, "בְּרֵאשִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ", כתב הגה"ק רבינו חיים סינאוני זיע"א ²¹ :

שנוטריקון המילה "בְּרֵאשִׁית", היא, אותיות "שָׁב-יִרְאֵת",

¹⁸ לשונו של הגה"ק רבינו יוסף בן נאיים זיע"א, בספרו הקדוש "נמכר יוסף" (פרשת "ויגש").

¹⁹ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים", (פרשת "יתרו").

²⁰ בראשית, א' - א'.

²¹ בספרו הקדוש "עטרת תפארת" (בראשית, א' - א').

והנה, המילה "יִרְאַת", עולה בגימטריא 611,
 וכמו כן, המילה "תוֹרָה", עולה בגימטריא 611.
 ללמדך, שהרוצה לשוב בתשובה שלימה על חטאיו, ולהיות ירא שמיים,
 צריך לעסוק בתורה הקדושה, אשר היא מכפרת על כל עוונותיו.
 ובטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון
 עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²² :
 "דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה,
 לפי שלא דיבר בעת האוכל.
 אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה²³, ופגמה אפילו הקנה שלה.
 ואפשר, אני אומר -
 כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוש פגום,
 כידוע מדבריו ז"ל.
 אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי
 הקנה שלהם אינו פגום".
 וביאר בזה מהר"י קורין זיע"א²⁴, רבו של הגה"ק רבי חיים סינאוני זיע"א:
 דהנה, אמרו רבותינו ז"ל²⁵, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש",

²² בספרו הקדוש "דברים אחדים", דרוש יג',

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", מערכת ש', אות ו'.

²³ שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז'):

"וְלָאָדָם אָמַר, כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְתָאָכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה
 בְּעֵבְרֶיךָ, בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ".

²⁴ בספרו הקדוש "מחמדי שמים", ח"ב, עמודים שכו'-שכז'.

²⁵ קידושין, ל' ע"ב.

והנה, "מנוול", עולה בגימטריא 132,
והיצר הרע, אשר הוא "סמאל", עולה בגימטריא 132 - עם הכולל.
ללמדך, שהיות והאדם שייך בדברי התורה הקדושה, מחמת שלא פגם את הקנה
שלו,
ממילא, כאשר יפגע בו ה"מנוול" שהוא היצר הרע, התיקון היחיד שיש לעשות
עמו, הוא, למושכו לבית המדרש -
על ידי עסק התורה הקדושה, בקדושתה ובטהרתה.
ובעומק העניין, כתב הגה"ק בעל "אגלי טל" זיע"א²⁶, משמו של אביו הגה"ק בעל
"אגודת אזוב" זיע"א:
שעל חטאים של שז"ל ו-פגם הברית, אין מועילה תשובה רגילה.
שכן, תשובה על חטאים רגילים, נעשית על ידי ליבו של האדם,
וכמאמר הכתוב²⁷, "הַשִּׁמְן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאַזְנוֹ הַכֶּבֶד, וְעֵינָיו הַשֶּׁע, פֶּן יִרְאֶה
בְּעֵינָיו, וּבְאָזְנוֹ יִשְׁמַע, וּלְבָבוֹ יִבִּין, וְשֵׁב וּרְפָא לוֹ".
ומה שאין כן, בעניין חטאים של שז"ל ו-פגם הברית,
הבאים מן קלקול המוח, ואינם תלויים בקלקול הלב.
ולפיכך, התיקון לחטאים אלו, נעשה, אך ורק על ידי יגיעת המוח - של לימוד
התורה הקדושה, ובכך מתקיימת טהרתו.
ומעתה, נשכיל ונבין, את דבריו הקדושים של אדונינו הרמב"ם זיע"א²⁸:
"גְּדוּלָה מְכֹל זֹאת אָמְרוּ, יִפְּנֶה עֲצָמוֹ וּמַחְשָׁבָתוֹ לְדַבְּרֵי תוֹרָה, וְיִרְחִיב דַּעְתּוֹ בְּחֻקֵּי הַתּוֹרָה,
שֶׁאִין מַחְשָׁבֶת עֲרִיזוֹת מִתְגַּבְּרֶת, אֶלָּא, בְּלֵב פְּנוּי מִן הַחֻקֵּי הַתּוֹרָה".

²⁶ בהקדמתו לספרו.

²⁷ ישעיה, ו' - י'.

²⁸ פרק כב' מהלכות איסורי ביאה הלכה כא'.

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן:

א. כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²⁹ :

"יזהר לקבוע לימודו בלילה, במשניות או בזוהר, או שניהם כאחד טובים.

מְשָׁנָה, אותיות נְשָׁמָה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - יכווין לתקן מה שפגם בעריות, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההזיק עצמו בעי לשלומי.

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחיוב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי ונטילת ידיים".

ב. כתב הגה"ק רבינו חיים פלאגי זיע"א³⁰ :

"וסמא דכולא, היא התורה³¹,

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישבות, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד מְשָׁנָה, אותיות נְשָׁמָה,

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

²⁹ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

³⁰ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

³¹ היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל³², על הפסוק³³, 'אם לא
 בְּרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה וְכוּ',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,

כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא³⁴,

שנאמר³⁵, 'כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מֵרָפָא'."

עוד מצינו בגודל מעלת לימוד המשניות, לדרשתם של רבותינו ז"ל, על מאמר

הכתוב³⁶, 'גַּם כִּי יִתְּנוּ בְּגוֹיִם, עֵתָה אֶקְבְּצֵם, וְיִחַלּוּ מְעַט, מִמִּשְׁא מֶלֶךְ שָׂרִים":

"אי תנו כולהו, עתה אקבצם"³⁷,

"אֵין כָּל הַגְּלִיּוֹת הֵלְלוּ מִתְּכַנְסוֹת, אֶלָּא בְּזִכּוֹת מְשַׁנְיּוֹת"³⁸.

והנה, על מאמר רבותינו ז"ל³⁹, "אינו דומה השונה פרקו מאה, לשונה פרקו

מאה ואחת", כתב רבינו הר"ח הטוב זיע"א⁴⁰:

"הנה, רבינו האר"י ז"ל, ב-עץ חיים, שער הזווגים פרק וא"ו⁴¹, פירש -

שר של שכחה, נקרא 'מס',

³² שבת, לג' ע"א.

³³ ירמיה, לג' - כה'.

³⁴ אבות, פ"ו מ"ז.

³⁵ משלי, ד' - כב'.

³⁶ הושע, ח' - י'.

³⁷ בבא בתרא, ח' ע"א.

³⁸ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

³⁹ חגיגה, ט' ע"ב.

⁴⁰ בספרו הקדוש "בן יהוידע".

ועיין עוד בספרו הקדוש "בן יהוידע", (מגילה, ב' ע"ב).

⁴¹ וכן הובא ב"שער מאמרי רז"ל", (חגיגה, ט' ע"ב).

ולכן, אמרו רבותינו ז"ל: אינו דומה שונה פרקו מאה, לשונה ק"א. עיין שם.
אמנם, הרב משה זכות ז"ל כתב⁴² -
מיכאל, הוא שר התורה, מספרו ק"א, כמניין י"ה אלקי"ם⁴³.
וזה סוד, 'אינו דומה שונה פרקו מאה',
ד-שר שכחה, נקרא 'פוטה' מספר מאה⁴⁴, ומיכאל מאה ואחד. עד כאן לשונו.
ויתכן, שיש לשר שכחה כמה שמות.
ולפי דברי הרב משה זכות ז"ל, להכי קרי לְשׁוֹנָה מאה ואחד כמניין מיכאל, בשם
'עובד אלקים',
כי 'יה אלקים', מספר מאה ואחד,
שיתמתק שם 'אלקים', בשם 'יה',
ושניהם, מספר 'מיכאל', כמו שאמר הרב משה זכות ז"ל.
והנה, שני שמות אלו, 'מס' ו-'פוטה', מספרם מְסָמֵס⁴⁵,

⁴² וכן כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו, בספרו הקדוש "כנפי יונה", (חלק ד', אות לז').

⁴³ היינו:

מילת "אלהים", עולה בגימטריא למניין 86,

ומילת "יה", עולה בגימטריא למניין 15,

ואם כן, ב' מילים אלו, עולים בגימטריא למניין 101.

⁴⁴ היינו:

מילת "פוטה", שהיא שמו של השכחה, עולה בגימטריא למניין 100.

⁴⁵ היינו:

מילת "מס", עולה בגימטריא למניין 100,

וכמו כן, מילת "פוטה", עולה בגימטריא למניין זה.

ואם כן, הצירוף של ב' מילים אלו, הוא "מְסָמֵס".

שסופו להסתמס ולהתבטל, שגובר כוח הזכירה שהוא מאה ואחד - הרמוז בשם משה רבינו ע"ה,

ד-מילוי 'משה' כזה: מ"ם שיי"ן ה"א, עולה מאה ואחד ⁴⁶,
ושמו כפול, שאמר לו הקדוש ברוך הוא, 'מִשֶׁה מִשֶׁה' ⁴⁷, כדי לבטל ממנו שתי שמות של 'מס' ושל 'פוטה'.

ולכן, כפּל שמו בתחילת נבואתו בסנה.

ולכן, זכה לקבל כל התורה כולה, גם מה שיתחדש בדורות הבאים."

ויעויין בדבריו של מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קרספין זיע"א ⁴⁸, שפירש על פי האמור, את מאמר הכתוב ⁴⁹, "שִׁיר לְמַעַלּוֹת, אֶשָׂא עֵינַי אֶל הַקְּרִים, מֵאֵין יָבֵא עֲזָרַי":

"ולעניות דעתי נראה -

דְּרָמָז רמזו לנו ז"ל ⁵⁰, דאין התורה נמצאת, אלא במי שהוא עניו, ומחשב עצמו כאילו אינו,

וכמו שכתוב במשה רבינו ע"ה, שלא זכה לכתר תורה, אלא מסיבת שהוא עניו.

וזהו אומרם ⁵¹, 'מֵאֵין יָבֵא עֲזָרַי' ⁵². והבן."

⁴⁶ וכעין זה, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קרספין זיע"א, בספרו הקדוש "ברך יברך ישראל", (מערכת ש', אות לב', ד"ה "שונה").

⁴⁷ שמות, ג' - ד'.

⁴⁸ בספרו הקדוש "ברך יברך ישראל", (מערכת פ', אות סא', ד"ה "פרק").

⁴⁹ תהילים, קכא' - א'.

⁵⁰ עירובין, נד' ע"א.

⁵¹ תהילים, קכא' - א'.

⁵² היינו:

מילת "מֵאֵין", עולה בגימטריא למניין 101.

ללמדך, שהנוהג במידת הענווה, יהיה עזרו מעם הבורא ית"ש, לזכור את תלמודו.

וכבר ידעת, שאותה הקליפה מ"ס, המשכחת את תלמודו של האדם, אשר היא
מְכֻוֹנֶת כנגד הס"מ - הוא סמא"ל,

הרי היא בחינת עמלק, וכמו שכתב ה"זוהר הקדוש" ⁵³, שעמלק הרשע הוא
סמא"ל.

ואם כן, שורש שכחת התורה הקדושה, נעוץ בעמלק הרשע וגונדא דיליה.

ולפיכך, סמא"ל, מונע מן האדם לקיים מצוות סיום מסכת, בכדי שישכח את
תלמודו - חלילה וחס, ובכך לא יוכל להשלים את תיקונו, וכמו שכתב הגה"ק בעל
"עטרת ישועה" זיע"א ⁵⁴ :

שמילת סמא"ל, הינה ראשי תיבות, של: סיום מסכת אין לעשות.

ברם, יעקב אע"ה נתגבר עליו, והנהיג את עצמו בבחינת "סלם", שהוא ראשי
תיבות, של: סיום מסכת לעשות.

והנה, בעניין מצוות "פדיון הבן" האמורה בפרשתן ⁵⁵, כתב הגה"ק רבינו רפאל
משה אלבאז זיע"א ⁵⁶ :

"שמעתי משלוחא דרבנן, מירושלים, תבנה ותכונן במהרה בימינו: כי קבלה בידם
מזקני שער, כי כל ההולך לסעודת פדיון הבן, הוא תיקון גדול, וכאילו התענה פד'
תעניות.

ולכן, זריזין מקדימין להזדמן שם, אף אם אבי הבן לא הזמינם. עד כאן.

ולעניות דעתי, שם רמז, במה שנאמר ⁵⁷, 'אַךְ פָּדָה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאֲדָם' -

כי ידוע, כי הפוגם באות ברית קודש, הוא פוגם בארבע שמות אהי"ה,

ולכן, צריך להתענות פד' תעניות, כמספר ד' פעמים אהי"ה.

⁵³ חלק ג', דף רפא' ע"ב.

⁵⁴ בספרו הקדוש "עטרת ישועה", ("ליקוטים", סוף ספר "דברים").

⁵⁵ במדבר, יח' - טו'.

⁵⁶ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות פא, ערך פדיון הבן, סעיף א').

⁵⁷ במדבר, יח' - טו'.

ו-אהי"ה, עולה בגימטריא למניין א"ך.

וזהו רמז הפסוק, 'אָךְ', שהוא גימטריא של א-ה-י-ה, הוא נתקן בזמן ש-י'פדה תִּפְדֶּה אֶת בְּכוֹר הָאֲדָמָה. ודוק".

ולאור המתבאר באות זו, בעניין עסק התורה הקדושה, הגורם לתיקון החטא, מה נעמו בעניין זה, דבריו של הגה"ק רבינו יוסף חיים זוננפלד זיע"א⁵⁸ :

שיש עוד מעשה, הנחשב לעושהו כאילו התענה פד' תעניות, והוא דף גמרא!

ומי שלומד דף גמרא, נחשב לו כאילו התענה פד' תעניות,

כי דף, הוא אותיות פד'.

אלא, שעל מעשה זה, אין הרבה קופצים!

ה. לצורך גאולת מצרים, הוצרך הבורא ית"ש לעשות זאת באמצעות ב' שלבים :

א. "גאולת הגוף", אשר הוא בבחינת "סור מִרְעַע"⁵⁹,

והוא כנגד "דם מילה"⁶⁰, התלויה במידת היסוד וקדושת הדעת,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג הפסח.

ב. "גאולת הדעת והנפש", אשר הוא בבחינת "יַעֲשֶׂה טוֹב"⁶¹,

והוא כנגד "דם פסח"⁶², המרמז אל דברי התורה הקדושה,

וגאולה זו, נעשתה, ביום חג השבועות,

⁵⁸ הובא בספר "אוצר הידיעות", (חלק א', פרק נד' - פדיון הבן).

⁵⁹ תהילים, לד' - טו'.

⁶⁰ יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

⁶¹ תהילים, לד' - טו'.

⁶² יעויין בפירושו של רש"י הקדוש, משם המכילתא דרבי ישמעאל, (שמות, יב' - ו').

וכמאמר הכתוב ⁶³, "ויאמר, כי אֶהְיֶה עִמָּךְ, וְזָה לְךָ הָאוֹת כִּי אֲנֹכִי שֹׁלְחֵתִיךָ, בְּהוֹצִיאֶךָ אֶת הָעָם מִמִּצְרַיִם, תַּעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה".

ומשום כך, כתב על כך רש"י הקדוש ⁶⁴ :

"וששאלת, מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים!?"

דבר גדול יש לי על הוצאה זו -

שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה, לסוף שלושה חודשים ⁶⁵, שיצאו ממצרים.

דבר אחר -

'כי אֶהְיֶה עִמָּךְ', וזה שתצליח בשליחותך,

'לְךָ הָאוֹת', על הבטחה אחרת שאני מבטיחך, שכשתוציאם ממצרים תעבדון אותי על ההר הזה, שתקבלו התורה עליו,

והיא הזכות העומדת לישראל!"

והנה, כתב הר"ן ⁶⁶ :

---

⁶³ שמות, ג' - יב'.

⁶⁴ שמות, ג' - יב'.

⁶⁵ הקשה ה"שפתי חכמים":

"ואם תאמר, מהיכן הוא מתחיל למנות,

אי משעת דיבור זה, והרי העשר מכות היו בינתיים - וכל מכה משתמשת רביע החודש, וג' חלקים היה מעיד ומתרה בו ... ואם כן, היה עשר חודשים, וגם המכות לא התחילו מיד אחר דיבור זה.

ואי משעת יציאת מצרים מונה, הרי לא היה אפילו שני חודשים - חצי ניסן ואייר וששי בסיוון שקיבלו התורה".

ותירץ:

"ויש לומר, דלא מיירי בתורה שבכתב לחוד, אלא, גם בתורה שבעל פה.

שאחר קבלת התורה, עלה להר, והיה שם מ' יום ומ' לילה, וקיבל תורה שבעל פה,

ואחר שירד ב-י"ז בתמוז, היו ג' חודשים שלמים -

והם נגאלו בשביל תורה שבעל פה".

"ובהגדה, גם כן אמרו, בשעה שאמר להם משה 'תַעֲבֹדוּן אֶת הָאֱלֹהִים עַל הָהָר הַזֶּה',

אמרו לו ישראל, משה רבינו, אימתי עבודה זו?

אמר להם, לסוף חמישים יום, והיו מונין כל אחד ואחד לעצמו.

מכאן קבעו חכמים, לספירת העומר -

כלומר, בזמן הזה שאין אנו מביאין קרבן ולא עומר,

אלא, מחשבין נ' יום לשמחת התורה, כמו שמנו ישראל באותו זמן".

וכעין זה כתב אדונינו הרמב"ן זיע"א⁶⁷, וכן כתב בספר "החינוך"⁶⁸.

ומתוך דבריהם הקדושים הנ"ל, מבואר:

היאך נכספה נפשם של עם ישראל, בשעת יציאת מצרים, לקבל את התורה הקדושה,

וכאשר הם ראו שטרם קיבלו את התורה, מיד עמדו ושאלו, "משה רבינו אימתי עבודה זו"!

וכשענה להם, "לסוף חמישים יום",

מיד, "היו מונין כל אחד ואחד לעצמו".

והנה, בעניין חטאו של אדם הראשון, מצינו לדברי רבותינו ז"ל⁶⁹:

"רבי יוסי אומר -

אם נפשך לדעת מתן שכרן של צדיקים לעתיד, צא ולמד מאדם הראשון,

שנצטווה על מצווה קלה, ועבר בה,

נקנסה עליו מיתה, ולדורותיו, עד סוף כל הדורות,

⁶⁶ בחידושו על הרי"ף, למסכת פסחים, כח' ע"א.

⁶⁷ שמות, יט' - א'.

⁶⁸ מצוה שו'.

⁶⁹ מסכת שמחות, ספר חיבוט הקבר, פרק א' הלכה ח'.

וכל מי שיש בידו תורה ומעשים טובים, ומשכים ומעריב, ומתפלל תפילתו בכוונה, מצילין אותו מדינה של גהינם, ומדין הקדוש ברוך הוא".

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל במדרש ⁷⁰ :

"זֶהוּ אָדָם הַקְּדָמוֹנִי, שֶׁהוּא הִיָּה רֹאשׁ לְכָל בְּנֵי אָדָם,

שְׁעַל יְדֵי הַיָּיִן, נִקְנְסָה עָלָיו מִיָּתֵהּ, וְגַרְם לְהַבְיֵא חֲבָלֵי מוֹת לְעוֹלָם".

ובשעת מתן תורה, כאשר הקדימו ישראל "נעשה" ל-"נשמע", בטלה המיתה מן העולם, וכמאמרם ז"ל ⁷¹ :

"רבי יוסי אומר -

לא קיבלו ישראל את התורה, אלא כדי שלא יהא מלאך המוות שולט בהן,

שנאמר ⁷², 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם, וּבְנֵי עֲלִיּוֹן כָּלְכֶם'".

ברם, בעת שחטאו בעגל, חזרה המיתה לעולם, וממילא חזר חטאו של אדם הראשון לעולם, וכמאמרם ז"ל ⁷³ :

"חבלתם מעשיכם, אֲכַן כְּאָדָם תָּמוּתוֹן" ⁷⁴.

וכן הוא בדברי רבותינו ז"ל בפרשת "משפטים" ⁷⁵, על מאמר הכתוב ⁷⁶, "הִנֵּה

אֲנֹכִי שֹׁלַח מַלְאָךְ לְפָנֶיךָ, לְשַׁמְרֵךְ בְּדַרְךְךָ, וְלְהַבְיֵאֲךָ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר הִכְנַתִּי":

" הִנֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח מַלְאָךְ, הַדָּא הוּא דְכָתִיב ⁷⁷, 'אֲנִי אֲמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם,

⁷⁰ דברים רבה, פרשה י', ב'.

⁷¹ עבודה זרה, ה' ע"א.

⁷² תהילים, פב' - ו'.

⁷³ עבודה זרה, ה' ע"א.

⁷⁴ תהילים, פב' - ז'.

⁷⁵ שמות רבה, פרשה לב', א'.

⁷⁶ שמות, כג' - ח'.

⁷⁷ תהילים, פב' - ו'.

אלו המתנינו ישראל למשה, ולא היו עושים אותו מעשה,

לא היתה גליות, ולא מלאך המות שולט בהן.

וכן הוא אומר⁷⁸, 'והמכתב מכתב אלהים הוא, חרות על הלחות',

מהו 'חרות'?

רבי יהודה ורבי נחמיה -

רבי יהודה אומר, חרות מן גליות,

ורבי נחמיה אומר, חרות ממלאך המות.

בשעה שאמרו ישראל⁷⁹, 'כל אשר דבר ה', נעשה ונשמע',

אמר הקדוש ברוך הוא: אדם הראשון צויתיו מצוה אחת, כדי שיקימנה,

והשויתיו למלאכי השרת, שנאמר⁸⁰, 'הן האדם הנה כאחד ממנו',

אלו שהן עושים, ומקימין תרי"ג מצוות, חוץ מן הכללים ומן הפרטים ומן

הדקדוקים, אינו דין שיהיו הן חיינ וקיימין לעולם!?

וכן הוא אומר⁸¹, 'וממתנה נחליאל', שנחלו מהקדוש ברוך הוא, שיהיו חיים

וקיימים לעולם,

כיון שאמרו⁸², 'אלה אלהיך ישראל', בא מות עליהם.

אמר הקדוש ברוך הוא: בשיטתו של אדם הראשון הלכתם, שלא עמד בנסיונו

שלש שעות, ובתשע שעות נקנסה עליו מיתה,

'אני אמרתי אלהים אתם'⁸³, והלכתם אחר מדותיו של אדם הראשון, 'אכן

כאדם תמותון'⁸⁴.

⁷⁸ שמות, לב' - טז'.

⁷⁹ שמות, כד' - ז'.

⁸⁰ בראשית, ג' - כב'.

⁸¹ במדבר, כא' - יט'.

⁸² שמות, לב' - ח'.

מהו 'ויקאחד השָׁרִים תִּפְלוּי' ⁸⁵ ?

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֹרֶךְ אֲפֻדָּה אוֹ כְּחוּהוּ".

וממילא אם כן :

בעת "חטא העגל", כאשר חיבלו את מעשיהם, והלכו בדרכו של אדם הראשון,

אזי, התברר מלמפרע, שגאולתם ממצרים, לא היתה על ידי התורה הקדושה!

ו. על מאמר הכתוב בפרשת "תצווה" ⁸⁶, "וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ, שָׁמֶן זֵית זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"ירמוז באומרו 'תצווה', על דרך אומרם ז"ל ⁸⁷ -

כי כל תלמיד חכם, יש לו ניצוץ מנשמת משה,

ולזה, רבותינו ז"ל ⁸⁸, היו קוראים זה לזה - משה, כי הוא זה המְדַבֵּר - בבחינת נפש הלומדת תורה.

והוא אומרו, 'וְאַתָּה תִּצְוֶה', על דרך אומרם ⁸⁹, 'פי מלאכיו יצוה לך',

שהוא לשון צוותא, ליווי לאיש ישראל הנכבדים,

וכבר ידעת, כי אין חשיבות, אלא באמצעות עסק התורה.

ובחר ה', לרמוז רמז זה במצוות שמן, כי הוא בחינת התורה, שהוא אור העולם.

ועיין בפסוק שאחר זה".

⁸³ תהילים, פב' - ו'.

⁸⁴ תהילים, פב' - ז'.

⁸⁵ תהילים, פב' - ז'.

⁸⁶ שמות, כז' - כ'.

⁸⁷ "תיקוני זוהר", תיקון סט'.

⁸⁸ שבת, קא' ע"ב.

⁸⁹ תהילים, צא' - יא'.

ובהמשך דבריו, כתב רבינו זיע"א:

"ובדרך רמו, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש⁹⁰, כי ד' גליות של ישראל⁹¹, כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד⁹²,

גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמוז הכתוב כאן, באומרו, וְיִצְוֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, על דרך כ'י מְלֻאָקִיו יִצְוֶה⁹³,

או, על דרך אומרם ז"ל⁹⁴, 'אין צו אלא מלכות', כי הוא ימלוך עלינו לעתיד,

⁹⁰ בראשית, דף ח' ע"א.

⁹¹ ארבעת הגליות, הם:

בְּבַל, מְדִי, יוֹן, אֲדוּם.

ועיוין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשָּׁמֶשׁ לְבֹא, וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרָם, וְהָנָה אֵימָה חֲשֵׁקָה גְדֹלָה נִפְלֶתת עֲלֵיו", מה שדרשו בזה.

⁹² היינו:

בזכות אחד מן האבות הקדושים.

⁹³ תהילים, צא' - יא'.

⁹⁴ יעוין בספר שמואל (א', יג' - יד'):

"וְעַתָּה מִמְּלֻכְתְּךָ לֹא תִקּוּם, בְּקֶשׁ יְהוָה לֹא אִישׁ כְּלָבָו, וַיִּצְוֶהוּ יְהוָה לְנִגִּיד עַל עַמּוֹ, כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ אֶת אֲשֶׁר צִוְּךָ יְהוָה".

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.

וזה הוא אומרו, 'ויקחו אליך שמן זית זך' -

ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה ...

ודקדק לומר, 'זך' -

שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל

וכדומה, אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כתית' -

פירוש, שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,

על דרך אומרו⁹⁵, 'זאת התורה אדם כי ימותי'⁹⁶ "וכו'.

וביאור דבריו הקדושים, כך הם, דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש"⁹⁷:

"ר' יוסי בן הלפתא, הנה יתיב קמיה דר' יצחק,

אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא?

אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא!

דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחזרו בזכותהון דתלתא

אבות,

וגלותא רביעאה, בזכותא דמשה יתחזרון!

תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,

שנאמר⁹⁸, 'ויאמר ה' על עזבם את תורתתי'.

אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,

עכשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,

⁹⁵ במדבר, יט' - יד'.

⁹⁶ ברכות, סג' ע"ב.

⁹⁷ "זוהר חדש", דף ח'.

⁹⁸ ירמיה, ט' - יב'.

שְׁנַאֲמַר ⁹⁹, 'זָכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי,
כִּד יִתּוּבוּ וַיִּתְעַסְקוּ בְּתוֹרָתוֹ, בְּזָכוֹת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.
עַל כֵּן נֶאֱמַר בְּתוֹרָה ¹⁰⁰, 'תּוֹרָה צְוָה לָנוּ מֹשֶׁה, כִּדִּי לְשִׁמְרָה וְלַעֲסוֹק בָּהּ,
וְאִם לֹא, 'מוֹרְשָׁה קֵהֶלֶת יַעֲקֹב' -
'מוֹרְשָׁה, דָּא מְסַכְּנֵתָא הוּא,
כְּמָה דְאַתָּה אָמַר ¹⁰¹, 'הִי מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר' -
מְלַמֵּד, דְּלֹא אֲתִיָּא מְסַכְּנֵתָא לְבְרִיתִיהָ דְיַעֲקֹב, אֶלָּא, עַל דְּלֹא אֲתִעֲסִקוּ בְּפִיקוּדֵי
דְּאוּרִינְתָא" ¹⁰².

⁹⁹ מלאכי, ג' - כב'.

¹⁰⁰ דברים, לג' - ד'.

¹⁰¹ שמואל א', ב' - ז'.

¹⁰² ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, היה יושב לפני רבי יצחק,
אמר לו, דבר שמוע לו למר, על מה התארך יום המשיח מהגלות הזו?
אמר לו, לא התארך אלא על בטול תורה!
שכך שמעתי מרב המנונא סבא, שלש גליות גלו ישראל, וחרזו בזכותם של שלשה אבות,
ובגלות הרביעית, יחרזו בזכות משה!
בא ואראה לך, לא גלו ישראל אלא על בטול תורה,
שנאמר (ירמיה, ט' - יב'), 'ויאמר ה' על עזבם את תורתו'.
אמר הקדוש ברוך הוא, בגליות הראשונות, חזרו בזכות אברהם יצחק ויעקב,
עקשיו, הם חטאו בתורה שנתתי למשה, ונקראת על שמו,
שנאמר (מלאכי, ג' - כב'), 'זכרו תורת משה עבדי',
כשישובו ויתעסקו בתורתו, בזכות משה אני גואלם.
על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תורה צוה לנו משה, כדי לשמרה ולעסוק בה,
ואם לאו, 'מורשה קהלת יעקב' -

ולפיכך, נתארכה הגלות על עם ישראל:

"כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה".

והוא מה שציווה ה' יתברך למשה רע"ה:

שמכיוון שבזכותך יגאלו עם ישראל, בגלות הרביעית,

לכן, עליך להתחבר ולהתאחד עם עם ישראל, כי "תְּצַוֶּה" הוא מלשון "צוותא",

אך "צוותא" זו, כרוכה בעסק התורה הקדושה, ללא פניות וסטיות כלל ועיקר.

ומעתה, יתבארו דברי ה"זוהר הקדוש", אשר נתבארו לעיל¹⁰³, שגאולת מצרים לא היתה על ידי תורה:

שכן, אף על פי שבני ישראל קיבלו את התורה הקדושה, ביציאתם ממצרים,

מכל מקום, מחמת שהם לא חיברו את ב' הגאולות - גאולת הגוף וגאולת הנפש, כחטיבה אחת,

וכמו שנתבאר לעיל¹⁰⁴, שחטא העגל הוכיח על כך,

נחשב הדבר, שגאולתם היתה ללא דברי התורה הקדושה, ועל כן, הוצרכו לגלות עוד ג' גלויות.

ורק כאשר יתקנו כל זאת, משה רע"ה שהוא הגואל הראשון, יהיה הגואל האחרון, לחבר את ב' הגאולות לחטיבה אחת. ודוק.

א. ידוע ומפורסם לכל, שאין לך גדול בְּחֻלָּאִים יותר מחולי הנפש, שכן, על ידי חולי הנפש - גם כאשר הגוף עצמו בריא, אין לך חולה גדול ממנו.

'מורשה', זוהי העניית,

כמו שְׁנָאֵמַר (שמואל א', ב' - ז'), 'ה' מוריש ומעשיר'.

מלמד, שלא באה עניית לבת יעקב, אלא, על שלא התעסקו במצוות התורה.

¹⁰³ באות ב'.

¹⁰⁴ באות ה'.

ובעניין זה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹⁰⁵ :

"אפשר לרמוז, במה שאמרו פרק קמא דבתרא ¹⁰⁶ -

רבי שמעון בר יוחאי אומר: מרגלית טובה היתה לאברהם אבינו תלויה בצווארו, שכל חולה שהיה רואה אותה מיד מתרפא, ובשעה שנפטר - תלאה בגלגל חמה.

והמפרשים פירשו דרך, כידוע, וגם אני בעניי.

אפשר לרמוז -

כי חולי הנפש, על הרוב, בא מסיבת הגאווה,

והעניו, ניצול מכמה וכמה איסורין שבין אדם לחבירו, וגם במילי דאיכא בינו למקום, כידוע.

ואברהם אע"ה, היה מופלג בענווה,

כדכתיב ¹⁰⁷, 'וַיִּשְׁתַּחוּ אֲבָרְהָם, לִפְנֵי עַם הָאָרֶץ', והוא אמר ¹⁰⁸ - 'וְאַנְכִי עֶפֶר וְאַפָּר'.

'וְאֵת הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּי ¹⁰⁹ - שהיה מגייר גיורין ¹¹⁰,

ובוודאי, שהיה מזהירם על הענווה,

והשומעים, היו מתרפאים מחוליים,

והיו נושאים קל וחומר מאברהם אע"ה, שהיה חכם גדול, שכליותיו נובעות חכמה ¹¹¹, ועשיר גדול ¹¹², וגיבור ¹¹³, ומילא העולם חסד ¹¹⁴, ובכל זה היה שפל מאד.

¹⁰⁵ בספרו הקדוש "כסא דוד", (דרוש יט' לשבת כלה, בסופו).

¹⁰⁶ בבא בתרא, טז' ע"ב.

¹⁰⁷ בראשית, כג' - יב'.

¹⁰⁸ בראשית, יח' - כז'.

¹⁰⁹ בראשית, יב' - ה'.

¹¹⁰ סנהדרין, צט' ע"ב.

¹¹¹ בראשית רבה, פרשה סא', א'.

והיה תועלת הרבה, לחולים חולי הנפש, שהיו קונים הענווה, ומתרפאים מחולי הנפש.

וזוהו המרגלית טובה שהיתה בצווארו, כלומר, בקולו של אברהם אע"ה. ובשעה שנפטר, תלאה בגלגל חמה, דהמסתכל בשמש ילמד הענווה, כי השמש, סבל העלבון שלו, כשקטרגה הלבנה - אי אפשר לשני מלכים וכו' ¹¹⁵, וכמו שפירשו המפרשים, מה שנאמר ¹¹⁶, הנעלבים ואינם עולבים וכו', עליהם הכתוב אומר ¹¹⁷ - 'וְאֶהְיֶה כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

¹¹² וכמאמר הכתוב (בראשית, כד' - א'):

"וְאֶבְרָהָם זָקֵן, בָּא בַיָּמִים, וַיְהוֶה בָּרוּךְ אֶת אֲבְרָהָם בְּכָל."

¹¹³ וכמאמר הכתוב (בראשית, יד' - טו'):

"וַיִּחַלֵּק עֲלֵיהֶם לַיְלָה, הוּא וְעַבְדָּיו, וַיָּקָם, וַיֵּרְדֹּפֶם עַד חֹבֶה, אֲשֶׁר מִשְׁמָאל לְדַמְשֶׁק."

ועיין עוד, באגדת בראשית (בובר), פרק לד' (א'), ד"ה "ואברהם זקן".

¹¹⁴ וכמאמר הכתוב (מיכה, ז' - כ'):

"תִּתֵּן אֶמֶת לַיַּעֲקֹב, חֶסֶד לְאֲבְרָהָם, אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתָּ לְאַבְתָּינוּ מִיַּמֵּי קֶדֶם."

¹¹⁵ חולין, ס' ע"ב:

"אמרה ירח לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם -

אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד?

אמר לה -

לכי ומעטי את עצמך!"

¹¹⁶ גיטין, ל' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאֶהְיֶה כְּצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹¹⁷ שופטים, ה' - לא'.

ובהבנת דבריו הקדושים, נעתיק בזה, לדבריו של הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א מאוז'רוב¹¹⁸, בביאור דברי רבי שמעון בר יוחאי - "אבן טובה, היתה תלויה בצווארו של אברהם אבינו":

"ואפשר לומר, בכוונת דברים -

כי היצר הרע, נקרא בשם 'אבן'¹¹⁹,

ואברהם אע"ה, שזכה להפוך את יצרו הרע ליצר הטוב, כנ"ל^{120 121}, זכה לאבן טובה.

והנה, כוחו של היצר הרע, הוא רק במי שמתגאה,

כמאמר רבותינו ז"ל בזוהר הקדוש¹²², 'דְּהָא, יִצְרָהּ הָרַע, לָא שְׂרִיא אֱלָא בְּאַתְרֵי דְּאִשְׁתַּפַּח חֻדְוָה דְּחַמְרָא, וְגִסוּתָא דְּרוּחָא. וְכַד אִשְׁתַּפַּח רוּחָא תְּבִירָא, כְּדִין אֲתַפְרֵשׁ מִנִּיהּ, וְלָא שְׂרִיא בְּהִדְיָה'¹²³.

נמצא, שאברהם אבינו, ראש וראשון לענוי ארץ, שאמר¹²⁴, 'וְאֶנְכִי עֶפְרָיִם וְאֶפְרָיִם',

¹¹⁸ בפרשת "חיי שרה", (עמודים תקכו'-תקכז').

¹¹⁹ סוכה, נב' ע"א:

"שבעה שמות יש לו ליצר הרע ... יחזקאל, קראו אבן,

שנאמר (יחזקאל, לו' - כו'), 'וְהִסְרֵתִי אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם, וְנָתַתִּי לָכֶם לֵב בָּשָׂר'."

¹²⁰ בבא בתרא, יז' ע"א:

"שלושה לא שלט בהן יצר הרע, אלו הן: אברהם, יצחק ויעקב."

¹²¹ תלמוד ירושלמי, ברכות, פ"ט ה"ט:

"אברהם אבינו, עשה יצר הרע טוב,

דכתיב (נחמיה, ט' - ח'), 'וּמִצָּאת אֶת לִבָּבִי נֶאֱמַן לְפָנֶיךָ'."

¹²² חלק א', דף רב' ע"א.

¹²³ ותרגום דבריו הקדושים:

שְׁהֵרִי, יִצְרָהּ הָרַע, אֵין שׁוּרָה אֱלָא בְּמִקּוּם שְׁנַמְצָאת שְׁמַחַת הַיִּין וְגִסוּת הָרוּחַ. וְכַשְׁנַמְצָאת רוּחַ שְׁבוּרָה, אֲזִי נִפְרָד מִמֶּנּוּ וְאֵין שׁוּרָה עִמּוֹ.

¹²⁴ בראשית, יח' - כז'.

זכה בגלל הענווה, שהיצר הרע הפך אצלו לטוב.

ומצינו גם, שהגאווה עצמה קרויה 'אבן'¹²⁵,

ובענוותנותו, הפכה לאבן טובה, בבחינת 'יִגְבֶּה לְבוֹ בְּדַרְכֵי ה' י'¹²⁶.

ולפיכך, כל חולה הרואה אותו מיד נתרפא -

הוא החולה הנלכד ברשת היצר!

כדרשת רבותינו ז"ל¹²⁷, על הכתוב¹²⁸, 'וְהִסִיר ה' מִמֶּנּוּ כָּל חֲלִי', זה יצר הרע!

שהרי, מי שהתבונן בענוותנותו של אברהם, שזכה לאבן טובה, וכמבואר, מיד נתרפא מחולי היצר.

ותמצא, שנאמר¹²⁹, 'הַשֶּׁמֶן לֵב הָעַם הַזֶּה', ובתרגום יונתן¹³⁰, 'טְפִישׁ לְבִיָּה דְעָמָא הָדִין'.

וידוע, שטיפשות וגאווה חד הן,

כדכתיב¹³¹, 'בְּפִי אֲוִיל חֹטֵר גֹּאֲוָה'.

ובסיפא דקרא¹³², 'וּלְקַבּוּ גְבוּן, וְשֵׁב וְרַפָּא לוֹ',

¹²⁵ במסכת סוטה (ה' ע"א), מצינו לדרשתו של חזקיה:

"אין תפילתו של אדם נשמעת, אלא אם כן משים ליבו כבשר,

שנאמר (ישעיה, סו' - כג'), 'וְהָיָה מִדֵּי חֹדֶשׁ בְּחֻדְשׁוֹ ... כָּל בָּשָׂר לְהִשְׁתַּחֲוֹת וְגו'".

וכתב על זה רש"י הקדוש (בד"ה "כבשר"):

"כבשר - שהוא רך, ולא כאבן שהוא קשה".

¹²⁶ דברי הימים ב', יז' - ו'.

¹²⁷ תלמוד ירושלמי, שבת, פי"ד ה"ג.

¹²⁸ דברים, ז' - טו'.

¹²⁹ ישעיה, ו' - י'.

¹³⁰ שם.

¹³¹ משלי, יד' - ג'.

היינו, שרפואת הנפש, תלויה בהבנת הלב,
כלומר, בענווה - חכמה ¹³³, שהיא היפוכה של שטות.
ולפי זה, נבין מה שאמרו ¹³⁴ -
'גדולה תשובה, שמביאה רפואה לעולם,
שנאמר ¹³⁵, 'אַרְפָּא מְשׁוּבָתְךָ, אֲהַבֶּם נְדָבָה'!
כי 'מְשׁוּבָתְךָ', היא הגאווה,
כמו שפירש רש"י ¹³⁶: שׁוּבָבִים - משמע מזידים, ופרהסיא, לשון מרד וגאווה. כמו
'וַיִּלֶךְ שׁוּבָב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ¹³⁷.
ומצינו ¹³⁸, שרפואה ד-סליחה, נכללת בכל רפואה,
ולכן, כאשר 'וּלְבָבוּ יָבִין' ¹³⁹ - תשובה, שהיא היפוכו של 'שׁוּבָב בְּדֶרֶךְ לְבוֹ' ¹⁴⁰,

¹³² של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׂמֵן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֶּבֶד, וְעֵינֵי הַשֶּׁעַ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנָיו יִשְׁמַע, וּלְבָבוּ יָבִין, וְשָׁב וּרְפָא לוֹ".

¹³³ סוטה, כא' ע"ב:

"אמר רבי יוחנן -

אין דברי תורה מתקיימין, אלא במי שמשים עצמו כמי שאינו,

שנאמר (איוב, כח' - יב'), 'וְהַחֲכָמָה, מֵאִין תִּמְצָא'."

¹³⁴ יומא, פו' ע"א.

¹³⁵ הושע, יד' - ה'.

¹³⁶ עבודה זרה, ז' ע"ב (בד"ה "שובבים").

על מאמר הכתוב (ירמיה, ג' - יד'), "שׁוּבֵי בָנִים שׁוּבָבִים".

¹³⁷ ישעיה, נז' - יז'.

¹³⁸ מגילה, יז' ע"ב.

¹³⁹ של מאמר הכתוב בישיעה הנ"ל (ו' - י'):

"הַשָּׂמֵן לֵב הָעַם הַזֶּה, וְאֶזְנֵי הַכֶּבֶד, וְעֵינֵי הַשֶּׁעַ, פֶּן יִרְאֶה בְּעֵינָיו, וּבְאֶזְנָיו יִשְׁמַע, וּלְבָבוּ יָבִין, וְשָׁב וּרְפָא לוֹ".

¹⁴⁰ ישעיה, נז' - יז'.

אזי ¹⁴¹, 'אַרְפָּא מְשׁוֹבְתָם',
ובגלל זה ¹⁴², 'אַהֲבֵם נְדָבָה', היינו, אף שאינם ראויים,
כדכתיב ¹⁴³, 'וְלַעֲנֹוִים, יִתֵּן חֵן'.
ונודע ¹⁴⁴, שאברהם, שורשו חכמה,
ולפיכך, כל חולה, כלומר, החולה בגאווה - הרואה אותו, מיד נתרפא.
וכשמת אברהם תלאה בגלגל חמה, פירוש -
חמה, משמעותה הכנעה!
כי כשטענה הלבנה ¹⁴⁵, אי אפשר לשני מלכים להשתמש בכתר אחד,
לא השיבה כלום!
אלא, היתה מהנעלבין ואינן עולבין ¹⁴⁶,
שעליהם נאמר ¹⁴⁷, 'וְאַהֲבִיו קְצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'.
ולפיכך, תלאה בגלגל חמה, שעל ידה ילמדו להכניעה עצמם!
וסיים אביו: 'אידלי יומא, אידלי קצירא' ¹⁴⁸,

¹⁴¹ הושע, יד' - ה'.

¹⁴² הושע, יד' - ה'.

¹⁴³ משלי, ג' - לד'.

¹⁴⁴ "זוהר הקדוש", (חלק ב', דף יד' ע"ב).

¹⁴⁵ חולין, ס' ע"ב.

¹⁴⁶ גיטין, לו' ע"ב:

"הנעלבין ואינן עולבים, שומעין חרפתן ואינן משיבין, עושין מאהבה ושמחין בייסורין,

עליהן הכתוב אומר (שופטים, ה' - לא'), 'וְאַהֲבִיו קְצֵאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ'."

וכן הוא במסכת שבת, פח' ע"ב).

¹⁴⁷ שופטים, ה' - לא'.

¹⁴⁸ היינו:

כי בהתבוננות זו בגלגל חמה, יזכה ל-'אידלי קצירא', והיינו, לרפואה כפולה, לנפש ולגוף". עד כאן, דברי קודשו של רבינו זיע"א.

והנה, על מאמר הכתוב ¹⁴⁹, "וְאֶבְרָהִם זָקֵן, בָּא בְּיָמָיו, וַיְהִי בְרַךְ אֶת אֶבְרָהִם בְּכָל־יָוֵם, כְּתַב רַש"י הַקְדוּשׁ:

"בְּכָל־יָוֵם, עוֹלָה בְּגִימָטְרִיא בֵן,

וּמֵאַחַר שֶׁהָיָה לוֹ בֵן, הָיָה צָרִיךְ לְהַשִּׂיאוֹ אִשָּׁה".

וכשתדקדק, תמצא:

שמילת "בְּכָל־יָוֵם" עם הכולל, עולה בגימטריא כמניין מילת "אבן".

ללמדך:

כהמתבאר בדברי רבינו זיע"א, ובדברי גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, בעניין מעלת האבן,

שאותה הברכה שנתברך בה אברהם אע"ה, היא הכנעת יצרו הרע והפיכתו ליצר הטוב, על ידי מידת הענווה.

ובשעת מסירת השיעור ¹⁵⁰, העירני החו"ן ר' שביט גז יצ"ו, שעל פי המתבאר בדברי רבותינו זיע"א, ניתן לבאר עניין נפלא. וכדלהלן.

דהנה, כל החטאים, ובייחוד חטא העריות, בא מסיבת מידת הגאווה,

וכמאמר הכתוב ¹⁵¹, "תוֹעֵבֶת יִהְיֶה כָּל גִּבְהַ לֵּב, יָד לִידָּ לֹא יִנְקָה".

וכאשר בני ישראל חטאו בַּשָּׂטָיִם, בחטא העריות, אשר נסבב להם על ידי מידת הגאווה,

שכאשר החמה מתרוממת וזורחת, ממילא היא מיקלת את חולאי בני האדם,

שכן, האבן של אברהם אע"ה תלויה בחמה.

¹⁴⁹ בראשית, כד' - א'.

¹⁵⁰ ביום ג', ו' בשבט התשפ"ה.

¹⁵¹ משלי, טז' - ה'.

ציווה הבורא ית"ש למשה רע"ה¹⁵², "ויאמר יהוה אל משה, קח את כל ראשי העם, והוקע אותם ליהוה נגד השמש, וישב חרון אף יהוה מישראל", ולהמתבאר בדברי רבותינו זיע"א, שהשמש מלמדת על מידת הענווה, יתבאר העניין כמין חומר -

שכן, על ידי שיתבוננו בשמש, ויקבלו את מידת הענווה,

אזי, חטא העריות, הנסבב על ידי מידת הגאווה, יסתלק וילך לו. עד כאן דבריו הנפלאים, ו-"דברי פי חכם חן"¹⁵³,

ועל כך נאמר¹⁵⁴, "שפתים ישק, משיב דברים נכחים".

והנה, ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו ז"ל¹⁵⁵, על מאמר הכתוב¹⁵⁶, "אלה תולדות השמים והארץ, בהבראם, ביום עשות יהוה אלהים ארץ ושמים":

"אל תקרי 'בהבראם', אלא בה"י בראם".

וביאר בזה, הגה"ק רבינו משה אלשיך זיע"א - "האלשיך הקדוש"¹⁵⁷:

דהנה, על מאמר הכתוב¹⁵⁸, "בספת תשבו שבעת ימים, כל האזרח בישראל ישבו בספת", דרשו רבותינו ז"ל¹⁵⁹, "אמרה תורה, כל שבעת הימים צא מדירת קבע, ושב בדירת עראי".

והיינו, שצריך האדם לשים אל מול עיניו, את מאמר דוד הע"ה¹⁶⁰, "ימי שנותינו בהם שבעים שנה",

¹⁵² במדבר, כה' - ד'.

¹⁵³ קהלת, י' - יב'.

¹⁵⁴ משלי, כד' - כו'.

¹⁵⁵ מנחות, כט' ע"ב.

¹⁵⁶ בראשית, ב' - ד'.

¹⁵⁷ ויקרא, כג' - לג'.

¹⁵⁸ ויקרא, כג' - מב'.

¹⁵⁹ סוכה, ב' ע"א.

שכל חייו, הינם חיי עראי, אשר סופם לבוא אל קיצם,
ועל כן, בחג הסוכות, עליו לצאת מדירת קבע, אל דירת העראי.
ומטעם כך, ברא הבורא ית"ש את עולמו, באות ה' -
שכן, באות ה', נרמזים הדינים של דפנות הסוכה ¹⁶¹, אשר שיעורה הוא ב' דפנות
והשלישית אפילו בטפח ¹⁶²,
וזאת, בכדי ללמד לאדם, שכל התכלית של העולם הזה, הינו "עולם עראי".
ומעתה, נשכיל ונבין, את דברי רבותינו ז"ל ¹⁶³, על מאמר הכתוב ¹⁶⁴, "אֱלֹהִים
תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָה, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":
"אֵל תִּקְרָא בְּהַבְרָאָה, אֵלָא בְּאַבְרָהָם,
בְּאַבְרָהָם מִתְקַיֵּים עֲלֵמָא",
שכן, בהיות אברהם אע"ה חי חיי עראי,
הוא אינו יכול לקחת מאומה מבני אדם שאינם מהוגנים, אשר כל חפצם ומהותם
הוא "כְּחֵי וְעַצֵּם יָדֵי" ¹⁶⁵.
ומחמת קדושתו זו, מתקיים כל העולם כולו!
והנה, האותיות מְכַנּוֹת בַּשֵּׁם "אבנים", וכפי שמצינו ב-"ספר היצירה" ¹⁶⁶:

¹⁶⁰ תהילים, צ' - י'.

¹⁶¹ היינו:

צורת האות ר' שבאות ה', מרמזת על ב' דפנות,

והאות י' אשר בתחתית האות ה', מרמזת על הדופן השלישית, ששיעורה אפילו בטפח.

¹⁶² סוכה, ו' ע"ב.

¹⁶³ "זוהר הקדוש", (פרשת "לך לך", דף פו' ע"ב).

¹⁶⁴ בראשית, ב' - ד'.

¹⁶⁵ דברים, ח' - יז'.

¹⁶⁶ פרק ד' משנה יב'.

י"שתי אבנים, בונות שני בתים ¹⁶⁷,

שלוש, בונות שישה בתים ¹⁶⁸,

ארבע, בונות ארבעה ועשרים בתים ¹⁶⁹,

חמש, בונות מאה ועשרים בתים ¹⁷⁰,

שש, בונות שבע מאות ועשרים בתים ¹⁷¹,

שבע, בונות חמשת אלפים וארבעים בתים ¹⁷²."

וכבר למדנו לעיל, שהאות ה', המלמדת על עניין העראיות,

יש בה את כוח ההולדה, וכפי שמצינו אצל אברהם אע"ה ¹⁷³, ואצל שרה אמנו
ע"ה ¹⁷⁴, **שרק לאחר שְׁנַתְּוֹסְפָּה להם האות ה' בשםם הם זכו לכוח המוליד.**

¹⁶⁷ היינו:

מילה בת שתי אותיות, יכולה להיכתב בשתי אופנים.

¹⁶⁸ היינו:

מילה בת שלוש אותיות, יכולה להיכתב בשישה אופנים.

¹⁶⁹ היינו:

מילה בת ארבע אותיות, יכולה להיכתב בעשרים וארבעה אופנים.

¹⁷⁰ היינו:

מילה בת חמש אותיות, יכולה להיכתב במאה ועשרים אופנים.

¹⁷¹ היינו:

מילה בת שש אותיות, יכולה להיכתב בשבע מאות ועשרים אופנים.

¹⁷² היינו:

מילה בת שבע אותיות, יכולה להיכתב בחמשת אלפים וארבעים אופנים.

¹⁷³ בראשית, יז' - ה':

"ולא יקרא עוד את שמך אברהם, וזהו שמך אברהם, כי אב המון גוים נתתיך".

¹⁷⁴ בראשית, יז', טו' - טז':

ומעתה, אפשר לבאר :

שאותה "אבן" אשר היתה תלויה בצווארו של אברהם אע"ה, המרמזת על "מידת הענווה" ¹⁷⁵,

היתה האות ה', המרמזת על עניין העראיות שהיתה בו, אשר היא היסוד והשורש ל-"מידת הענווה",

ומחמתה, הוא זכה לכוח ההולדה, כאשר היא נתוספה לו ולאשתו בשמים. ודוק.

ועל כן, מצינו בדברי ה-"זוהר הקדוש" ¹⁷⁶, שמניין ה' סלעים של פדיון הבן, הינו כנגד האות ה', של אברהם אע"ה,

שכן, כבר נתבאר לעיל ¹⁷⁷, בדברי ה-"זוהר הקדוש", שמצוות פדיון הבן, היא בכדי שיפדה האדם את עצמו בדברי התורה הקדושה.

ובמניין הפדיון, הזכירה התורה הקדושה, את האות ה' של אברהם אע"ה,

להורות, שעיקר עסק התורה הקדושה, מתקיים, על ידי מידת הענווה. ולהלן יתבאר.

ח. הנה, יוסף הצדיק ע"ה, נהג במידת הענווה בכל חיי חיותו, הן בזמני צמיחה והן בזמני שפל. וכדלהלן :

א. כתב הגה"ק רבינו עזריה פיג'ו זיע"א ¹⁷⁸ :

"כי עם היות מדרך העולם, להימצא שתי סיבות, הפכיות ונגדיות,

שמתוכן בא האדם, לידי המעדה להתפקר, חלילה, נגדו - יתברך, ולהרחיקו ממחשבתו,

"ויאמר אלהים אל אברהם, שרי אשתך, לא תקרא את שמה שרי, כי שרה שמה. וברכתי אתה, וגם נתתי ממנה לך בן, וברכתיך, והיתה לגוים, מלכי עמים ממנה יהיו".

¹⁷⁵ וכפי שנתבאר לעיל באות ז'.

¹⁷⁶ פרשת "בא", (דף מב' ע"א).

¹⁷⁷ באות ב'.

¹⁷⁸ בספרו הקדוש "בינה לעיתים" (מאמר "עת לחשות", דרוש סז').

והן : רוב טובה והצלחה, והפלגת צרה ומצוקה.

כמאמר החכם ע"ה ¹⁷⁹, 'שָׁוֹא וּדְבַר כְּזָב הִרְחַק מִמְּנִי, רֹאשׁ וְעֶשֶׂר אֶל תִּתֶּן לִי, הַטְּרִיפְנִי לֶחֶם חֻקִּי. פֶּן אֶשְׁבַּע, וְכַחֲשֵׁתִי, וְאִמְרֵתִי מִי יְהוָה, וּפֶן אֲגַרֵשׁ, וְגִנַּבְתִּי, וְתַפְשֵׁתִי שֵׁם אֱלֹהֵי.'
הנה, העידה תורתנו, שתתעלה, כי יוסף הצדיק ע"ה, לא כן היה,

כי בכל אחד משני קצוות אלו שעברו עליו, מן ה' לא סר לבו, אלא ¹⁸⁰, 'וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף', תמיד היה ה' עמו, חקוק זכרונו לפניו לבלתי יחטא לו.

וזה, בין בזמן העבר, שהיה יוסף איש מצליח, ברוח ההצלחה, וְשׁוֹפֵעַ הַטּוֹבָה, וגם, בקצה האחר, עתה, בהיותו למס עובד, בבית מי שהוא אדון לו, ורואה בעצמו בגדר 'עבד', שאין לך מדריגה שפלה ממנה.

ועם כל זה, קיים בעצמו ¹⁸¹, 'כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֶשָּׂא, וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא' - 'צָרָה וַיְגוֹן אֶמְצָא ... וּבִשְׁם ה' אֶקְרָא' ¹⁸²."

ב. על מאמר הכתוב ¹⁸³, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מְצַלִּיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמִּצְרָיִם", כתב הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א ¹⁸⁴ :

"יש לפרש, דיוסף, היה משכיל לכל דרכיו,

ובכל משך ימיו, באיזה מצב שנמצא, לא עזב את ה', והיה דבוק בו.

על כן, כשנעשה איש מצליח, וזרחה לו שמש ההצלחה, וקרנו נתרומם,

¹⁷⁹ משלי, ל', ח' - ט'.

¹⁸⁰ בראשית, לט' - ב'.

¹⁸¹ תהילים, קטז' - יג'.

¹⁸² תהילים, קטז', ג' - ד'.

¹⁸³ בראשית, לט' - ב'.

¹⁸⁴ בספרו הקדוש "חשב סופר", על פרשת "וישב".

לא היה נתון תחת השפעות ההצלחה, ולא נתרומם בגאוה, ולא הלך בגדולות ובנפלאות.

אלא, אדרבא, ההצלחה היתה נתונה תחתיו, והוא היה מושל עליה.

כאשר פירשו הקרא¹⁸⁵, 'נְמַשֵּׁל כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּ' -

אם אין ביכולת האדם להיות 'מושל' על יצרו, אלא, הוא נכנע וכפוף תחת יצרו, והוא 'נְמַשֵּׁל' ממנו,

אזי, 'כְּבָהֳמוֹת נְדָמוּ',

נחשב כמו בהמות יער, שאין להם בחירה וכוח התגברות.

וזהו שאמר 'וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ' -

כלומר, שהיה אדון על הצלתו, והיה מושל עליה".

ויעויין עוד, מה שכתב בזה, מו"ז הגה"ק רבינו אליהו בן הרוש זיע"א¹⁸⁶ :

דהנה, ידועים ומפורסמים דברי רש"י הקדוש¹⁸⁷, שבכל מקום שנאמר במקרא "אנשים", הוא מלשון "חשיבות".

ואם כן, כאשר נאמר "איש מצליח", הוא מלשון "חשיבות".

ולאור דבריו הקדושים, נראה להוסיף בביאור דברי הגה"ק רבינו אברהם שמואל בנימין סופר זיע"א :

שלפיכך, היה יוסף הצדיק ע"ה, אדון ומושל על הצלתו,

וזאת מחמת היותו "איש חשוב", והאדם הנחשב, הרי הוא שולט על הצחותיו.

ומעתה, נשכיל ונבין, מפני מה זכה יוסף הצדיק ע"ה להצלחה. וכדלהלן :

א. על מאמר הכתוב¹⁸⁸, "וַיְהִי יְהוָה אֶת יוֹסֵף, וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ, וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו הַמְצָרִי", כתב הגה"ק בעל "בן לאשרי - ברכה משולשת"¹⁸⁹ :

¹⁸⁵ תהילים, מט' - יג'.

¹⁸⁶ בספרו הקדוש "ברכת אליהו", על פרשת "וישב".

¹⁸⁷ במדבר, יג' - ג'.

שהמילים "וַיְהִי אִישׁ מִצְלִיחַ", עולים בגימטריא למניין 520,
וכמו כן, המילים "כֹּה יֵצֵל שְׂיַח אֲמוֹ", עולים בגימטריא למניין זה.
וביאור העניין:

דהנה, רחל אמנו ע"ה, מסרה לאחותה - לאה אמנו ע"ה את הסימנים, ולא
גילתה זאת ליעקב אע"ה,

ובשכר זאת שרחל אמנו ע"ה, שתקה, ולא גילתה ליעקב אע"ה שְׂשָׁה את
הסימנים ללאה אמנו ע"ה, ניצל יוסף הצדיק ע"ה ¹⁹⁰.

ונראה לבאר בזה:

שתכליתה של "מידת השתיקה", שאחזה בה רחל אמנו ע"ה,

נעוצה בעניין "מידת הענווה", מכוח ידיעתה והבנתה, שכך הוא רצון הבורא
ית"ש.

ב. על מאמר הכתוב ¹⁹¹, "וַיְהִי כִּי יָצֵא רַכֵּב עַל דָּבַר אֶמֶת, וְעֲנָה צֶדֶק, וַתִּזְרַח
נוֹרְאוֹת יְמִינָהּ", כתב הגה"ק בעל "באר משה" זיע"א ¹⁹²:

שההצלחה לכווין לאמיתה של תורה, נעוצה ב-"מידת הענווה".

שכן, "הצלחה", היא התגברות על מכשולים,

וכמו שנתבאר בדברי רבותינו ז"ל בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה ¹⁹³, 'גָּבַר קְפוּז',
שפירושו "מדלג וקופץ".

ולצורך התגברות זו, אי אפשר ללא "מידת הענווה",

¹⁸⁸ בראשית, לט' - ב'.

¹⁸⁹ בפירושו על פרשת "וישב".

¹⁹⁰ בראשית רבה, פרשה פד', י'.

¹⁹¹ תהילים, מה' - ה'.

¹⁹² פרשת "חוקת", (עמודים תצא'-תצב').

¹⁹³ בראשית רבה, פרשה פו', ד'.

ומחמת שהיתה בו "מידת הענווה", וממילא, הוא הצליח להתגבר על המכשולים,

אזי, הוא זכה לידיעות נשגבות ונעלות בדברי התורה הקדושה.

ומטעם כן, כאשר קידש יוסף הצדיק ע"ה את בריתו, בכוח מידת ענוותנותו, הוא זכה לתוספת האות ה' בשמו ¹⁹⁴,

וכמאמר הכתוב ¹⁹⁵, "יעדות ביהוסף שמו, בצאתו על ארץ מצרים, שפת לא ידעתי אשמע".

ועל כן, מצינו בדברי רבותינו ז"ל ¹⁹⁶, שמניין ה' סלעים של פדיון הבן, הינו כנגד עשרים שקלים שבהם נמכר יוסף הצדיק ע"ה לעבד ¹⁹⁷,

ובפרט, כאשר אף הוא זכה לתוספת האות ה' בשמו,

שכן, כבר נתבאר לעיל ¹⁹⁸, בדברי ה- "זוהר הקדוש", שמצוות פדיון הבן, היא בכדי שיפדה האדם את עצמו בדברי התורה הקדושה.

ובמניין הפדיון, הזכירה התורה הקדושה, את האות ה' של יהוסף הצדיק ע"ה, להורות, שעיקר עסק התורה הקדושה, מתקיים, על ידי מידת הענווה. ולהלן יתבאר.

ט. והנה, התורה הקדושה, אינה נקנית כי אם בבעלי "מידת הענווה":

שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שמשלים את עצמו כמדבר ¹⁹⁹,
 וכמים ²⁰⁰, והיינו מידת הענווה.

¹⁹⁴ סוטה, י' ע"ב.

¹⁹⁵ תהילים, פא' - ו'.

¹⁹⁶ תלמוד ירושלמי, מסכת שקלים, פרק ב' הלכה ג'.

¹⁹⁷ היינו:

כל סלע, הוא ד' מטבעות כסף,

ועל כן ה' סלעים, הינם כ' מטבעות כסף.

¹⁹⁸ באות ב'.

ולפיכך, אותה האות ה' המלמדת על "מידת הענווה", ועל מניין ה' סלעים, ועל שמו של אברהם אע"ה²⁰¹, ועל שמו של יהוסף הצדיק ע"ה²⁰² :

היא האות של תורתנו הקדושה - ה' חומשי תורה,

שכן, אי אפשר לזה בלא זה.

ובפרט, לאור דברי רבותינו ז"ל²⁰³, על מאמר הכתוב²⁰⁴, "אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, בְּהַבְרָאָם, בְּיוֹם עֲשׂוֹת יְהוָה אֱלֹהִים אֶרֶץ וְשָׁמַיִם":

"אל תקרי 'בְּהַבְרָאָם', אלא בה"י בְּרָאָם".

שכן, הבורא ית"ש, ברא את עולמו באמצעות דברי התורה הקדושה²⁰⁵, והא בהא תליא.

ל. ועתה, תשכיל ותבין :

א. כאשר חלק קורח על הנהגתו של משה רע"ה, כביכול, הוא הכריז: שאין גאולת הגוף תלויה בגאולת הנפש²⁰⁶,

ובפרט, שמעשיו מושרשים ב-"מידת הגאווה", אשר היא היפך מקנייני התורה, בבחינת "פדיון בכור"²⁰⁷,

¹⁹⁹ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

²⁰⁰ תענית, ז' ע"א.

²⁰¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁰² וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁰³ מנחות, כט' ע"ב.

²⁰⁴ בראשית, ב' - ד'.

²⁰⁵ "זוהר הקדוש", (פרשת "תרומה", דף קס"א ע"א).

²⁰⁶ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ה'-ו'.

²⁰⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ד', ובאותיות ז'-ח'-ט'.

ועל כן, על אף גדלותו בתורה, תורתו לא עמדה לו כ- "פדיון בכור" לצורך הגאולה השלימה ²⁰⁸.

ב. לפיכך, אמר אסף שירה, וכמשל השפחה ושפחת המלך ²⁰⁹ :
שכן, מקום המקדש, הוא מקום משכנה של התורה הקדושה והוראותיה ²¹⁰,
ומשכך, מקום זה, הוא המאחד בין גאולת הגוף לגאולת הנפש, בבחינת "פדיון בכור" ²¹¹.
וכאשר קורח ועדתו, בבטן האדמה, מודים על כך ש-"משה ותורתו אמת" ²¹²,
אזי, הכרזה זו, מעידה ואומרת: "גואל ראשון, הוא שיהיה גואל אחרון" ²¹³,
והיינו, שבכדי שניגאל גאולה עולמית, חייבים אנו לחבר את גאולת הגוף עם גאולת הנפש,
ותורה זו, היא שתגרום לנו את בחינת "פדיון בכור" ²¹⁴, והיא שתגרום לכך שהיא תהיה "גאולה עולמית" ²¹⁵, והיא שתגרום לכך ש-"גואל ראשון, הוא שיהיה גואל אחרון" ²¹⁶.

²⁰⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁰⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

²¹⁰ וכמאמר הכתוב, (דברים, יב' - ה'):

"כִּי אִם אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל שְׁבֵטֵיכֶם, לְשׂוּם אֶת שְׁמוֹ שָׁם, לְשַׁכְּנוֹ תִּדְרָשׁוּ וּבָאתָ שָׁמָּה".
וכמאמר הכתוב, (דברים, יז' - ח'):

"כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דָּבָר לְמִשְׁפָּט, בֵּין דָּם לְדָם, בֵּין דִּין לְדִין, וּבֵין נֹגַע לְנֹגַע, דְּבָרֵי רִיבַת בְּשַׁעֲרֶיךָ, וְקַמַּת וְעֵלִית אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ בּוֹ".

וכמאמר הכתוב, (דברים, לג' - י')

"יִזְרוּ מִשְׁפָּטֶיךָ לְיַעֲקֹב, וְתוֹרַתְךָ לְיִשְׂרָאֵל, יְשִׁימוּ קְטוֹרֶה בְּאַפְּךָ, וְקָלִיל עַל מִזְבְּחֶךָ".

²¹¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²¹² בבא בתרא, עד' ע"א.

²¹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

ג. מעתה, יובנו דבריהם של בעלי התוספות²¹⁷, הדק היטב - היטב הדק:

"שאסף אמר שירה, על שטבעו בארץ שְׁעָרֶיהָ.

משל לשפחה -

שהלכה לשאוב מים מן הבאר, ונפל כדה לבאר, והיתה מצטערת ובוכה,

עד שבאתה שפחת המלך לשאוב, ובידה כלי של זהב, ונפל אותו כלי שם.

התחילה הראשונה לשורר,

ואמרה, עד עכשיו לא הייתי סבורה שיוציא שום אדם כדי שהוא של חרס מן

הבאר שאינו נחשב,

ועכשיו, מי שיוציא אותו של זהב, יוציא כדי עמו.

כך בני קרח שהיו בלועים, כשראו שטבעו בארץ שְׁעָרֶיהָ, אמרו שירה.

אמרו, מי שיוציא השערים, יוציא גם אותנו.

לכך אמר אסף 'מזמור', שהוא ממשפחת קרח".

שכן, בכדי להיגאל, ובכדי להעלות מבטן אדמה:

חייבים אנו להשריש בפנימיות חיינו, את החיבור הגדול והנפלא, בין גאולת הגוף

לגאולת הנפש, כקשר בל ינתק לעולמי עד.

ד. הן הם דבריו הקדושים של אדונינו דוד הע"ה²¹⁸, "פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ, צְנָה

לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ, קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ":

אימתי "פְּדוּת שְׁלַח לְעַמּוֹ" - בבחינת "פדיון בכור" המביא גאולה עולמית²¹⁹,

כאשר "גואל ראשון יהיה גואל אחרון"²²⁰ ?

²¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²¹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות א'.

²¹⁸ תהילים, קיא' - ט'.

²¹⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

אך ורק כאשר "צֹוּה לְעוֹלָם בְּרִיתוֹ!"

והיינו, כאשר יתקנו את חטאו של אדם הראשון, "פגם הברית"²²¹,

באמצעות דברי התורה הקדושה²²², כאשר "מידת הענווה" על ראשה ככתר
ועטרה²²³.

"קְדוֹשׁ וְנוֹרָא שְׁמוֹ" - והיינו, זמן הגאולה השלימה, כאשר יהיו שמו וכסאו של
הבורא ית"ש שלימים²²⁴,

ואזי, "יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא"²²⁵.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

---

²²⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²²¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ג'.

²²² וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²²³ וכמו שנתבאר לעיל באותיות ז'-ח'-ט'.

²²⁴ יעויין בדברי רש"י הקדוש, (שמות, יז' - טז').

²²⁵ יעויין עוד בדברי ה-"זוהר הקדוש", (פרשת "יתרו", דף סח' ע"א).

"וְצַתְתִּי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְזוּמַתִּי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד